

Digitalizaci Česka ženou firmy, aneb proč je stát rigidní

Digitalizace státní správy. Téma, kterému jsme se v InCard nejednou věnovali a které je stále velmi významné. A to jak pro státní aparát a občany, tak i pro Mastercard, která je v rámci podpory digitalizace státní správy sama velmi aktivní a snaží se v těchto aktivitách státu podporovat. Stačí to ale?

Toť otázka. Pakliže se stát chce digitalizovat, musí nejprve začít u sebe. A právě to, jak zaznělo v rámci podzimní diskuse k digitalizaci České republiky mezi zástupci státu, akademiků a soukromých společností, není zcela samozřejmé. „Digitalizace jako taková není tak jednoduchá, jak by se na první pohled mohlo zdát. Co bylo v jiných zemích klíčem? Jsou to činy, které umožnily zákony a projekty. U nás bohužel máme procesy kamenného světa. Proto je třeba čistit zákony, nezbytné jsou i koncepční dokumenty,“ uvedl Ivan Bartoš s tím, že základem další efektivní práce jsou data. „Stát už dnes data má, ale neumí s nimi pracovat tak, aby se sdílela a aby informační flow odpovídalo realitě. Další problém jsou konkrétní dokumenty a rozhraní, s nimiž pracujeme, a v neposlední řadě limity státu insourcovat know-how a zaměstnat odborníky, kteří dokážou číst potřeby uživatelů, znají úřednickinu a zároveň rozumí byznysu,“ uvedl hned v úvodu diskuse místopředseda vlády pro digitalizaci Ivan Bartoš.

~ V Mastercard nabízíme veřejné správě výhodné podmínky spolupráce, které nejsou běžné ani například ve Spojeném království, kde je akceptace karet ve veřejné správě standardem. Češi jsou zkrátka zvyklí platit bezhotovostně a podobnou úroveň služeb by měl být schopný zajistit i stát. ~

Mastercard jako plnohodnotný partner

A právě v tomto směru mohou státu pomoci soukromé subjekty, jako je například i Mastercard, která podporuje digitalizaci českého veřejného prostoru dlouhodobě, a to nejen na základě memoranda o spolupráci, již společnost s českou vládou uzavřela v roce 2019. Řešení Mastercard pomáhají státní správě snižovat náklady, zvyšovat efektivitu, omezovat množství podvodů a korupci a urychlovat společenský pokrok. Globální platební platforma Mastercard nabízí státním orgánům a dalším veřejnoprávním subjektům bezpečný a pohodlný způsob obsluhy potřeb občanů, které souvisejí s platbami. Lidem a firmám umožňuje bezpečný a pohodlný způsob provádění plateb státním orgánům a veřejnoprávním subjektům.

„V Mastercard nabízíme veřejné správě výhodné podmínky spolupráce, které nejsou běžné ani například ve Spojeném království, kde je akceptace karet ve veřejné správě standardem. Češi jsou zkrátka zvyklí platit bezhotovostně a podobnou úroveň služeb by měl být schopný zajistit i stát. Digitalizace ale není jen o placení kartou na úřadech. Výhody digitalizace pro státní správu jsou zřejmé: úspora pracovní síly, které se v poslední době nedostává, tím pádem je potřeba méně kanceláří, budov a souvisejícího vybavení. Digitalizované procesy jsou procesně rychlejší, přehlednější a snadno kontrolovatelné. Ušetří se tuny papíru, čímž se sníží zátěž pro přírodu. Ze všeho má prospěch nejen státní aparát, ale i občané, kteří si vyřídí všechny potřebné náležitosti z pohodlí domova a v době, která jim vyhovuje,“ uvedla Katarína Kakalíková, ředitelka byznys developmentu pro veřejnou správu ve společnosti Mastercard pro Českou republiku a Slovensko.

Co se týče pak Strive Czechia, jak už jsme psali v InCard dříve, jedná se o společnou iniciativu Centra pro inkluzivní růst společnosti Mastercard a neziskové organizace CARE Česká republika, která je realizovaná ve spolupráci s Asociací malých a středních podniků a živnostníků ČR, Hospodářskou komorou České republiky, Czechitas, OPERO – mentoringovým programem DoToho! a Aspen Institute Central Europe. „Strive Czechia má za cíl v průběhu tří let pomoci s digitalizací čtvrt milionu malých a mikro podnikatelů v Česku – tedy těm nejmenším v Česku, ale rovněž těm, co tvoří páteř české ekonomiky a zaměstnávají v součtu více než polovinu práceschopného obyvatelstva. Ambiciózním cílem programu je tedy oslovit v podstatě všechny drobné podnikatele u nás a pomoci jim najít vhodné řešení pro jejich situaci. Konkrétní nástroje pro analýzu potřeb a identifikaci vhodných řešení představíme začátkem příštího roku,“ dodala Katarína Kakalíková.

Větší digitalizace je složité politikum s bariérami

Jak je ze slov Kataríny Kakalíkové patrné, digitalizace možná skutečně je. Nicméně musí se chít a mnohdy se jedná právě o soukromé subjekty, kteří jsou tím digitalizačním motorem – viz například Bankovní identita. Ale kde jsou vlastně překážky v rámci větší digitalizace státní správy?

Právě nad tím se v rámci diskuse k digitalizaci Česka zamýšlel Aleš Rod, ředitel CETA. Důvodů je dle jeho slov hned několik:

- **Informační asymetrie** – rozdílná hladina informací, jimiž dva subjekty disponují. Nejvíce informací má úředník, který jimi dokáže ovládnout politiky. Nejsilnější názor a neměně informací má pak volič. To vede k tomu, že úředníci, kteří mají vliv, dokážou řadu opatření zablokovat tím, že přesvědčí politika, anebo mu dokážou slabinu vysvětlit, protože nejsou vázáni volebním cyklem.
- **Black box** – fungování státní správy a jednotlivých agend je pro většinu velkou neznámou, protože probíhá za zdmi, a je obvyklé, že ani politická oddělení, jež se věnují doporučením, nemají přístup ke všem informacím.
- **Volební cyklus** – horizont volebního cyklu je krátký na to učinit dlouhodobá opatření. Z pohledu maximalizace užitku politik není s to přehlédnout přes tento horizont. Zejména jedná-li se o nepohodlná opatření, protože ta ho oslabí.
- **Resortismus** – ukazuje se, že řada agend je duplicitních, a navíc není lehké přesvědčit resorty, aby se agend zbavily. Řada lidí se na digitalizaci také dívá optikou cost-benefit, tedy jaké jsou její náklady a přínosy. Náklady jsou rozpočtové. Přínosy jsou těžce měřitelné. Proto se často stává, že udělat cost-benefit analýzu není jednoduchá záležitost. Když přičteme náklady na kyberbezpečnost a také rizika s ní spojená, může se stát, že na jednom resortu není skrze ekonomickou analýzu efektivní digitalizovat každé oddělení, jelikož náklady na první pohled převyšují benefity.
- **Rozpočtové omezení** – v oblasti digitalizace je největší problém rozpočet. Právě ten rozhoduje o tom, kolik může stát dát za vzácné zdroje, kterými jsou do značné míry lidé. Zde naráží stát na problém, že nedokáže zaplatit experty tak jako soukromé firmy.
- **Volič medián** – lidé mají rádi zásadní rozhodnutí, dokud se jich netýkají. Například otázky výstavby infrastruktury. Všichni chtějí novou silnici, dokud však nevede přes jejich pozemek či kolem jejich domu. Příkladem byla i Česká pošta, kdy konsolidace byla nutná, ale starostové pak lobbvali za to, aby pobočka byla zrovna u nich.
- **Systémové bariéry** – současný systém je bohužel uzamčený. Paretoým optimum bychom měli 80 procent času věnovat 20 procentům agendy, která nabízí největší úspory. Bohužel ale tyto agendy jsou velmi nákladné, což je dáno tím, že kvůli výše zmiňovanému black box problému jsou mezi jednotlivými resorty již nastavené vztahy, a pokud se něco nepovede, mohou vzniknout velké průšvihy. Například pokud digitalizují parkoviště, riziko je malé. Ale když digitalizují platy důchodů či daně, je to risk.

S mnohými problémy souhlasil také Ivan Bartoš, který upozornil na fakt, že digitalizace státu nesmí být politikum. „To je zcela zásadní game changer. V centru musí být vždy organizace, která sdružuje resortní odbornost. Touto cestou šlo například Dánsko, Estonsko či Gruzie. My jsme se v Česku vydali cestou agenturního řízení a založili jsme DIA – Digitální a informační agenturu, která si klade za cíl dosáhnout úspěšné digitální transformace státu,“ uzavřel.